

Hvorfor danskerne ikke vil have GM-mad

Sandøe, Peter

Published in:
Aktuel Naturvidenskab

Publication date:
2009

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Sandøe, P. (2009). Hvorfor danskerne ikke vil have GM-mad. *Aktuel Naturvidenskab*, 2009(6), 48.

Synspunkt

Hvorfor danskerne ikke vil have GM-mad

Af Peter Sandøe, professor ved
Det Biovidenskabelige Fakultet,
Københavns Universitet,
leder af Center for Bioetik og
Risikovurdering
Tlf.: 353 33059
E-mail: pes@life.ku.dk

■ I 2004 blev det såkaldte EU-moratorium, der forbød dyrkning af genmodificerede afgrøder (GM-afgrøder) i EU, ophævet. Men siden har markedet mildt sagt forholdt sig særdeles afventende overfor GM-fødevarer. I Danmark dyrkes der stort set ikke GM-afgrøder, og der sælges heller ikke i nævneværdigt omfang fødevarer, som er baseret på sådanne afgrøder. Eneste betydelige undtagelse er, at GM-afgrøder, primært sojabønner, indgår i foderet til de danske husdyr (dog ikke de økologiske).

At vi ikke har fået en "GM-bølge", da GM-afgrøderne blev sat fri, skyldes i mine øjne et samspil mellem to faktorer: 1) Der mangler GM-fødevarer på markedet, som set med forbrugernes øjne har nogle væsentlige fordele. 2) Der er i befolkningen en meget negativ holdning til GM-fødevarer, som gør, at detailhandelen og fødevarerindustrien forholder sig afventende.

For nylig var jeg i selskab med vores fødevarerminister og en busfuld eksperter og journalister på tur til en forsøgsmark på Vestsjælland, hvor der voksede genmodificerede majsplanter. Ministeren er en varm fortaler for de mange mulige fordele, som GM-afgrøder kan give. Men der er bare det problem, at hvis ikke hun – eller eksperterne – kan give bare ét eksempel på en afgrøde, som kan give forbrugeren et produkt med nogle helt konkrete fordele, bliver det meget svært at mobilisere den store begejstring ude i de små hjem.

Men sådanne eksempler fik vi ikke. Den majsmark, vi besøgte, var tilplantet med majs, der var genetisk modificeret, så den kunne tåle ukrudtsmidlet glyphosat (Roundup). Majsen skal bruges som foder til dyr, bl.a. malkekøer, og den har angiveligt nogle dyrkningsmæssige fordele. Sammenligner man med fodermajs, som ikke er gensplejset, kan der endda argumenteres for, at der kan være miljømæssige fordele, bl.a. fordi glyphosat er et relativt skånsomt sprøjtemiddel. Men afgrøden er altså først og fremmest tænkt til at skulle give fordele for landmanden. Det produkt, som forbrugeren ender med at få – i dette tilfælde mælk – adskiller sig i forhold til målbare kvaliteter ikke fra produkter produceret uden GM-afgrøder. Og hvad angår de miljømæssige fordele, så har forbrugeren andre oplagte valg – f.eks. at købe økologisk mælk.

Befolkningen kan tydeligvis ikke se fidusen ved GM-afgrøder. Sociologiske undersøgelser og økonomiske betalingsviljestudier giver et samstemmende billede af den danske befolknings negative holdninger. Den seneste store europæiske undersøgelse fra 2006 viser, at 63 % af den danske befolkning er overvejende eller helt uenige i, at GM-fødevarer bør fremmes. Det fremgår også, at et flertal af befolkningen mener, at GM-fødevarer er moralsk uacceptable og udgør en risiko, mens befolkningen er delt nogenlunde lige over, når det kommer til spørgsmålet om, hvor vidt disse fødevarer er nyttige for samfundet.

Andre undersøgelser viser, at forbrugerne skal have GM-fødevarer til *en markant lavere pris* end tilsvarende normale fødevarer for at ville købe dem. Men GM-fødevarer er ikke, og ser ikke ud til at blive, markant billigere end traditionelle fødevarer. Det er derfor forståeligt, at de ikke har succes på markedet.

Jeg tror dog ikke, at alt dette betyder, at gensplejsede fødevarer for altid er dømt ude. Gentechnologien kan på længere sigt kaste produkter af sig, som selv den mest skeptiske forbruger kan have svært ved at sige nej til. Lige nu retter de mest lovende anvendelser sig dog mod at løse problemer i den tredje verden. Det gælder afgrøder, som indeholder vigtige næringsstoffer eller som kan klare tørke og andre ekstreme forhold.

Den såkaldte gyldne ris, der har fået indsat gener, som gør den i stand til at producere store mængder vitamin A, er meget tæt på at være klar til at komme på markedet. Denne afgrøde vil kunne yde et væsentligt bidrag til at løse et kæmpe problem, som medfører sygdom og død hos millioner af kvinder og børn i verdens fattige egne.

Nogle debattører synes at mene, at vi i den rige del af verden bør spise GM-fødevarer i solidaritet med de fattige. Men det virker som en religiøs dyrkelse af gentechnologien – ikke meget forskellig fra den religiøse afvisning af teknologien, som GM-skeptikere ofte bliver skudt i skoene. For hvordan hjælper jeg de fattige med at få genetisk modificerede afgrøder, som er sunde eller kan tåle tørke, ved at jeg spiser fødevarer produceret ved hjælp af sprøjtemiddelresistente planter? ■